

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Murat KURUM** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serpil Kemalbay

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ

İzmir Milletvekili

Hukuk devletinin en önemli gereklerinden biri temel hakların güvenlik altına alınmasıdır. Anayasa'nın 56/1'inci maddesine göre ise herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, aynı maddenin ikinci fıkrasına getirilen düzenleme ile de 'çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin gerek devlete gerekse vatandaşlara ödev olarak yüklendiği yer almaktadır.

Ancak, AKP Hükümetleri boyunca uygulanan, ekolojik bir bakış açısından yoksun, halkın sağlığını ve ekosistemin geleceğini görmezden gelen Maden Yasası, Mera Yasası, Orman Yasası, Turizmi Teşvik Yasası ile sermayenin lehine düzenlenen ÇED Raporları ve ormanların, sulak alanların, doğal sit alanları ve tarım arazileri ile halkın yaşam alanlarının dahi sanayileşme, madencilik, jeotermal, biyogaz ve benzer tesisler için tahsis edilmesi, yerli ve yabancı şirketlerin talanına açılması sağlanmaktadır. Rant uğruna insanlar, tüm canlılar zehirlenmekte, su kaynakları atıklarla kullanılamaz hale getirilmekte ve doğamız insafsızca katledilmektedir.

“Yerin üstü altından değerlidir, toprağımıza, tarım arazilerimize, ormanlarımıza, sularımıza yani geleceğimize sahip çıkmak için mücadelemizi sürdüreceğiz” diyerek hak arayan yurttaşların şirketlere karşı verdiği mücadele kriminalize edilmekte, siyanür ile altın arayan şirketlere hukuksuz, adaletsiz ve vicdansız izinler verilmekte, Ordu'da Fatsa-Ünye arasındaki, Balıkesir İvrindi yakınlarındaki, Uşak Eşme, Eskişehir Kaymaz ve ülkenin dört bir yanındaki altın madenleri kapasite arttırarak işletilmeye devam etmektedir. Kamuoyundaki tüm itirazlara

rağmen Türkiye'nin dört bir yanında siyanür ile altın arayan şirketlere izinler verilmeye devam edilmektedir.

Bergamalı köylülerin köy ve ilçelerinde siyanür kullanımına karşı kullanılan siyanür yönteminin tehlikeleri, sağlık açısından taşıdığı riskler, yeraltı su kaynaklarının kirletilmesi açısından taşıdığı riskler ve yöredeki eko-sistemin yok edilmesi isyanları ve hukuk mücadeleleri 13 Mayıs 1997 tarihli Danıştay kararıyla altın madeninin coğrafi yeri ve bölgenin jeolojik durumu nedeniyle söz konusu işletme izninin insan sağlığı ve çevresel riskler açısından kamu menfaatine uygun olmayacağı görüşü benimsenmesine rağmen işletmelerin faaliyetleri durdurulmamış, aynı şekilde Kaz Dağlarında da benzer olaylar yaşanmıştır.

Kazdağları'nda, Fatsa'da, Madra'da, Bakırçay'da yaşanan felaketlerden ders çıkarılmayarak, 21 Haziran 2022'de ikinci "Çernobil" olarak adlandırılan Tunceli, Malatya ve Sivas'ın ortasında bulunan Erzincan'ın İliç ilçesine bağlı Çöpler Köyü'ndeki Çöpler Altın Madeninde de aynı fekaetin yaşanmasına göz yumulması tam bir cinayettir. Anagold Madencilik A.Ş. tarafından işletilen maden işletmesinde boru hattında yaşanan arıza nedeniyle çevreye ve Keban, Karakaya ve Atatürk barajlarını besleyen Fırat Nehri'ne ve İliç Barajı'na siyanür yayıldığına ilişkin bilgiler basında yer almıştır. 02.45'de meydana gelen olaya saat 05.00 sularında müdahale edilmesine kadar geçen sürede vanaların kapatılana kadar yaklaşık 20 ton siyanürlü su, sülfirik asit ve kimyasal maddenin önce madenin altındaki dereye, oradan da Fırat Nehri'ne karışarak İliç Barajı'na ulaştığı iddialarına karşın altın madeni işletmesi tarafından döküntünün içerisindeki toplam siyanür miktarının 8 kg. olduğu ve hemen temizlendiği iddia edilmiştir. Erzincan Valiliği'nce sızıntının Fırat Nehri'ne ulaşmadığı açıklamaları yapıp Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından ise kirliliğin dere yatağına ulaşmadığı belirtilerek maden şirketine 16 milyon lira para cezası kesilirken İliç Doğa ve Çevre Platformunca siyanürün suya karıştığını gösteren videoların bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, ÇED Raporunda;" Proses atığı siyanür bozundurma ünitesinde siyanürden arıtıldıktan sonra ADT'ye (Atık Depolama Tesisi) verilmektedir" ifadeleri yer almasına karşın 21 Haziran'da patlayan borulardan 20 metreküp (20 ton) siyanürün dış yüzeye sızdığını ortaya koymuştur. Deprem bölgesinde olan ve geçmişte birçok deprem yaşayan ve ilerde de yaşanabileceği bilindiği halde alınan sorumsuzca kararlar ve doğayı ve yurttaşların sağlığını hiçe sayan uygulamalar alarm vericidir.

Keban, Karakaya ve Atatürk barajlarını besleyen Fırat'ın dibindeki işletmenin yılda 9 bin ton kullandığı sülfirik asit miktarını 122 bin tona, yılda 6 bin ton kullandığı siyanürü 11 bin tona çıkardığı, 2019 yılında geliştirilen yeni proje ile sülfirik asit ve siyanürün birlikte kullanıldığı ve bu projede kullanılan 40 kimyasaldan 23 tanesinin doğrudan kanserojen olduğu, 25 yılda

dolması gereken atık havuzunun 2 yılda dolduğu için her gün binlerce ton zehirli atığın evaporatörler denilen püskürtme cihazlarıyla barajdaki sülfürik asitli suyun çekilerek atmosfere salındığı ve havanın kirletildiği, her yıl yüzlerce endemik türde kuşun atık havuzunu göl sanıp suyunu içerek katledildikleri görüntü ve bilgileri kamuoyu ile paylaşılmıştır. Öte yandan, Türk Tabipler Birliği, TMMOB, Türk Toraks Derneği, İstanbul Teknik Üniversitesi ve çeşitli STK'lar "Akarsuya karışan toksik kimyasalların akarsu ekosisteminde çok büyük tahribata neden olacağını, yörenin yüzey ve yer altı su kaynaklarının kirlenmesine yol açacağı, yörede besin döngüsüne katılacağı (tatlı su balıklarının, sulama nedeniyle tarımsal ürünlerin yapısına girerek), bunun da yörede halk sağlığını olumsuz etkileyeceği yaptıkları bilimsel çalışmalarla da ortaya koymuşlardır.

Bu bağlamda;

- 1- Maden şirketlerinde yaşanacak herhangi bir olumsuzluğa karşı uyarı verecek veya anında müdahale edecek sistemlerinin bulunmaması bir eksiklik değil midir? Dünya standartlarında olduğunu iddia eden şirketin meydana gelen sızıntıya anında müdahale edebileceği teknik donanımı bulunmakta mıdır?
- 2- Yaşanan sızıntıdan dolayı zararlı kimyasallarla kirlenen alanlara gerekli müdahale de bulunulmuş mudur?
- 3- Sızıntıya maruz kalan işletme çalışanları bulunmakta mıdır? Bulunmakta ise çalışanlar ve bölge halkı için herhangi bir sağlık taraması yapılmış mıdır?
- 4- Söz konusu işletmenin, son denetimi hangi tarihte yapılmış ve denetim raporlarındaki atık maden barajına yönelik tespit ve değerlendirmeler neler olmuştur?
- 5- Söz konusu işletmenin bir nevi kaçak bir nükleer tesis olduğu da belirtilen bilimsel raporlarda işletmenin ÇED Raporu'nda yer alan önlemleri almadığı konusunda herhangi bir denetleme yapılmış mıdır? Yapıldı ise denetim raporuna yansıyan değerlendirmeler neler olmuştur?
- 6- Söz konusu işletmede yaşanan olay sonrası analiz için kaç noktadan ve ne kadarlık bir alandan ne tür örnekler ve numuneler alınmış ve ne kadarlık bir alanda analizlerle takipler yapılmıştır?
- 7- İşletmeden sızan kimyasalın Fırat Nehri ve İliç Barajı'na sızıp sızmadığı konusunda numuneler alınmış mıdır? Alındı ise sonuçlar kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?
- 8- Sızıntının ekosistem üzerinde yarattığı tahribata ilişkin olarak Bakanlığınızca yapılmış olan herhangi bir zarar tespiti yapılmakta mıdır?

- 9- İşletmenin halk sağlığı üzerinde yaratacağı olumsuz etkilere yönelik olarak bölgede yapılmış herhangi bir çalışma bulunmakta mıdır? Bölgede yapılmış herhangi bir kanser taraması var mıdır?
- 10- Yasaların çiğnenmesine göz yuman, görevini yapmayıp ihmallere sebep olan, çevre karşıtı yatırım ve plan kararlarına onay veren, asli sorumluluklarını yerine getirmeyerek bu felaketlere sebep olan sorumlulara yönelik herhangi bir idari ve adli soruşturma başlatılmış mıdır?
- 11- Yaklaşık 600 futbol sahası büyüklüğündeki yığın liç sahasında heyelan olduğu ve heyelan sonucunda sahanın zeminindeki geomembran tabakanın koruyucunun yırtıldığı ve bu yırtığın da bulunamadığına ilişkin basında yer alan iddialara ilişkin Bakanlığınız ilgili birim tarafından yapılan herhangi bir araştırma olmuş mudur?
- 12- Tesisin yer altı ve yüzeysel sulara olan etkisi ile yöredeki flora ve faunaya etkileri araştırılmış mıdır?
- 13- İşletmenin bulunduğu sahada kaç adet evaportör bulunmaktadır? Atık havuzlarında bulunan ve evaportörlerle atmosfere salınan zehirli kimyasalların gerekli ölçümleri ve insan sağlığına, doğaya, suya ve tarım alanlarına olan etkileri araştırılmış mıdır?
- 14- Bölgede olası bir deprem durumunda siyanürün doğaya karışacağına ilişkin bilimsel raporlara rağmen işletmenin faaliyetlerine izin verilmesinin gerekçesi nedir?
- 15- İşletmenin kazaya ve toplu ölümlere açık asitler ile siyanürlü çözeltilerin birbirine çok yakın veya temas halinde kullanılmasına izin verilmesinin gerekçesi nedir?
- 16- İşletmenin halk sağlığına, habitata, kültürel geçmişe verdiği zararlar ve yaşam savunucularının, çeşitli STK ve odaların hukuki başvuruları ve suç duyuruları göz önüne alındığında Bakanlığınızca faaliyetleri durdurulan işletmenin kapatılması, atık baraj gölünde biriken binlerce ton tehlikeli atığın, liç yığınlarının, pasa dağlarının bilimsel yöntemlerle zararsız hale getirilmesinin en kısa zamanda sağlanması yönünde herhangi bir girişim olacak mıdır?
- 17- 2019 yılında geliştirilen yeni proje ile sülfürik asit ve siyanürün birlikte kullanıldığı ve bu projede kullanılan 40 kimyasaldan 23 tanesinin doğrudan kanserojen olduğu, yıl boyunca bir milyon 720 bin ton zehirli, yakıcı, dağlayıcı ve boğucu kimyasal madde kullanılmasının bölge insanlarının ve o bölgede yaşayan bütün canlıların yaşamına yönelik bir tehdit olduğu Bakanlığınızca bilinmemekte midir?
- 18- Bakanlığınız siyanür havuzunun deprem ya da sel vb. nedenlerle çökmesi, yıkılması, aşırı yağışlarla hasar görmesi sonucunda bir ekolojik felaket yaşanacağını ve kilometrelerce genişlikteki bir alanda doğal hayatın sona ereceğinin farkında mıdır?

68956

- 19- Ekolojik bir bakış açısından yoksun, halkın sağılığını ve ekosistemin geleceğini görmezden gelen, sadece ve sadece sermayeyi destekleyen politikalarınızda bir değişikliğe gitme planlamanız mevcut mudur?
- 20- Kirlenmenin ve doğal dengeyi bozmanın bahanesi halini almış olan "Sürdürülebilir Kalkınma" yerine, "yaşamın sürdürülebilirliği" ilkelerinin belirlenmesi düşünölmekte midir?